

**Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України**

Факультет цивільного захисту

Кафедра управління у сфері цивільного захисту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародне право

за освітньо-професійною програмою «Право»
циклу професійної обов'язкової підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

Рекомендовано кафедрою управління у сфері
цивільного захисту на 2022-2023 навчальний рік
Протокол від «29» серпня 2022 року №2

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Міжнародне право»

Черкаси – 2022 рік

1. Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Міжнародне право» є складовою циклу професійних (вибіркових) дисциплін освітньої програми підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 08 «Право» спеціальність 081 «Право». Курс передбачає ознайомлення з такими актуальними питаннями як принципи міжнародного права, визнання та правонаступництво, відповідальність та санкції в міжнародному праві, право міжнародних договорів, міжнародних організацій, міжнародне право прав людини, дипломатичне та консульське право, міжнародне право під час збройних конфліктів та мирні способи вирішення міжнародних спорів та інше є структурними складовими навчальної дисципліни.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні знати і розуміти основні поняття з курсу «Міжнародне право», загальнотеоретичні засади міжнародного публічного права, аналізувати міжнародні правові джерела, рішення міжнародних судових установ, законодавства України, визначення відповідних міжнародних інституційних механізмів тощо.

2. Інформація про викладача

Загальна інформація	Дулгерова Ольга Миколаївна, доцент кафедри управління у сфері цивільного захисту факультету цивільного захисту, кандидат історичних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, викладацька кафедри управління у сфері цивільного захисту Робочий номер телефону – 0472550959.
E-mail	Dulherova_olha@chipb.org.in
Наукові інтереси	Стосуються проблем трудового права, міжнародного права, історії держави і права України, історії вчень про державу і право, державного права зарубіжних країн, конституційного права.
Професійні здібності	Організаційні та комунікативні якості; навички навчання та викладання; навички організації освітнього процесу та наукової діяльності.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Кандидат історичних наук 08.00.01 «Історія України». Співавтор 3 колективних монографій, понад 100 наукових публікацій у вітчизняних та міжнародних виданнях.

3. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті інституту (<https://chipb.dsns.gov.ua/ua/Osvitnya-diyalnist.html>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосередини з 13.30 до 15.00. в кабінеті №427. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

4. Мета : формування у студентів необхідних правових знань, невід'ємно пов'язаних з їхньою професійною підготовкою, орієнтуючи на пізнання міжнародного права і міжнародних економічних відносин, аналіз змін, що відбуваються та їх наслідків, а також розгляд сучасних аспектів міжнародної діяльності світових держав.

5. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	обовязкова професійна	
Рік підготовки	2-й	2-й
Семестр	4	4
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	4	4
- кількість модулів	2	2
- загальна кількість годин	120	120
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	20	4
- семінарські заняття (годин)	22	2
- самостійна робота (годин)	78	82
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	Залік	Залік

6. Передумови для вивчення дисципліни

Пререквізити: Історія держави і права зарубіжних країн.

Постреквізити: міжнародне приватне право, державне право зарубіжних країн

7. Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Міжнародне право» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПРН
- Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання	ПРН 2
- Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	ПРН 3
- Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.	ПРН 4
- Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами	ПРН 7
- Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань груп.	ПРН 17
Дисциплінарні результати навчання	Абревіатура
Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.	СК4
- Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.	СК 5
- Знання і розуміння основ права Європейського Союзу.	СК6
- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:	
Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу.	ЗК-1
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ЗК-2
Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.	ЗК-7
Очікувані компетентності з дисципліни	Абревіатура
Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права	ПРН 19
Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.	ПРН 21

8. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Міжнародне право як особлива система права

Міжнародна система, міжнародні відносини та міжнародне право. Об'єктивна необхідність існування міжнародного права. Поняття «міжнародне публічне право», його ознаки. Об'єкт та предмет міжнародно-правового регулювання. Виникнення міжнародного права, його історичні типи.

Міжнародне право – особлива правова система. Предмет, метод і функції міжнародного права. Особливості міжнародного права як самостійної правової системи. Відмінності міжнародного та національного права.

Поняття системи міжнародного права. Норма, інститут та галузь міжнародного права. Закономірності розвитку системи міжнародного права. Генетичні, функціональні і структурні зв'язки елементів і компонентів системи міжнародного права. Система міжнародного права і система міжнародних відносин. Загальна характеристика структури міжнародного права. Система міжнародного права, система науки міжнародного права і система навчальних курсів міжнародного права.

Джерела міжнародного права: поняття, види, особливості утворення. Суб'єкти міжнародного права: поняття, види, особливості міжнародно-правового статусу.

Тема № 2. Джерела, норми і загальновизнані принципи міжнародного права

Поняття джерел міжнародного права. «Основні» та «другорядні» джерела міжнародного права. «Тверде» і «м'яке» міжнародне право.

Визначення норм міжнародного права. Їх класифікація. Міжнародно-правовий договір. Міжнародно-правовий звичай. Загальновизнані принципи міжнародного права.

Тема № 3. Територія у міжнародному праві

Поняття та види території. Юридична природа та склад державної території. Суходіл, водний простір, надра, повітряний простір. Поняття територіального верховенства. Правові підстави зміни належності державної території. Прикордонний режим. Державні кордони і їх правовий режим. Засоби визначення, встановлення та перевірки кордонів (делімітація, демаркація, редемаркація). Режим державного кордону. Правові основи і засоби формулювання та зміни державної території. Територіальні спори та претензії. Механізм вирішення територіальних спорів.

Міжнародна територія загального користування. Склад. Відкрите море. Свободи відкритого моря. Територія під особливим правовим режимом. Міжнародно-правовий статус Арктики і Антарктики. Нейтралізовані та демілітаризовані території. Правовий режим Арктики. Арктичні держави. Полярні сектори: міжнародно-правова та національно-правова регламентація діяльності держав в арктичних районах. Кордони секторів.

Територія зі змішаним правовим режимом. Склад. Правовий режим

використання континентального шельфу. Міжнародні проливи та канали. Правовий статус Чорноморських проток. Режим проток, передбачений Конвенцією ООН з морського права 1982 р. Поняття транзитного проходу. Поняття міжнародних каналів. Основи правового регулювання судноплавства по міжнародним каналам. Правовий статус Суецького, Кільського, Панамського, каналів. Правовий режим міжнародних рік.

Правові питання території України. Державні кордони України.

Тема № 4. Населення у міжнародному праві

Вплив міжнародного права на становище населення, характер та межі.

Категорії населення у міжнародному праві, поняття і види. Склад населення держави. Спеціальні категорії населення в міжнародному праві.

Міжнародно-правові питання громадянства: поняття та значення. Правове регулювання громадянства. Докази наявності чи відсутності громадянства. Право на дипломатичний захист. Способи набуття громадянства. Філіація та натуралізація. Трансферт та оптація. Припинення громадянства. Громадянство України.

Подвійне громадянство: правове становище біпатридів. Засоби вирішення проблеми апатридів у міжнародних відносинах.

Поняття «іноземні громадяни» і «іноземці». Правовий режим іноземців та його види. Характерні особливості правового становища іноземців.

Право притулку: поняття, види та основні риси цього інституту. Територіальні та дипломатичні притулки. Юридичні наслідки надання притулку.

Правовий статус біженців і переміщених осіб. Міжнародно-правові норми та міжнародні органи у справах біженців та переміщених осіб. Роль Верховного Комісара ООН у справах біженців у міжнародно-правовому забезпеченні статусу біженців та переміщених осіб.

Тема № 5. Права людини у міжнародному праві

Поняття міжнародних стандартів прав людини і основних свобод. Концепція міждержавного співробітництва в галузі прав людини. Звернення Тегеранської Конференції з прав людини 13.05.1968 р. Віденська декларація і Програма дій 25.06.1993 р.

Поняття і джерела міжнародного права прав людини. Міжнародний Білль прав і свобод людини: значення і складові. Загальна декларація прав людини 10.12.1948 р. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Факультативний протокол до Пакту 16.12.1966 р. Другий Факультативний протокол до Пакту 1966 р. про скасування смертної кари 15.12.1989 р. Інші конвенції з прав людини і основних свобод.

Міжнародний механізм у галузі прав людини. Міжнародні процедури, які застосовуються при розробці норм у галузі прав людини, для забезпечення користування правами людини та заохочення поваги до прав людини. Міжнародно-правові засоби забезпечення виконання державами зобов'язань з прав людини. Відповідальність держав за порушення зобов'язань у галузі прав людини.

Універсальна і регіональна системи розвитку і захисту прав людини. Європейська система захисту прав людини. Рада Європи. Конвенція про захист

прав людини і основоположних свобод 04.11.1950 р. Протоколи до Конвенції. Європейський Суд з прав людини: правова основа, структура, склад, юрисдикція. Регламент Європейського суду з прав людини 04.11.1998 р. Протоколи №11, 14 до Конвенції.

Правова основа забезпечення і захисту прав людини й основних свобод в Україні. Конституція України. Закон України «Про Уповноваженого ВР України з прав людини» 23.12.1997 р. Міжнародні зобов'язання України у галузі прав людини.

Тема № 6. Право міжнародних договорів

Права міжнародних договорів як базова галузь міжнародного права. Поняття і джерела права міжнародних договорів. Віденська Конвенція про право міжнародних договорів 23.05.1969 р., Віденська Конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями 21.03.1986 р.

Визначення поняття та класифікація міжнародного договорів. Форма, структура, сторони міжнародного договору. Право на участь в міжнародних договорах.

Укладання міжнародного договору. Повноваження на укладання міжнародного договору. Підготовка, прийняття, встановлення автентичності договору. Застереження до міжнародного договору. Реєстрація та опублікування міжнародних договорів

Чинність, дійсність та недійсність міжнародного договору. Зміна тексту, тлумачення та виконання міжнародного договору. Дипозитарії міжнародного договору.

Міжнародні договори України. Закон України «Про міжнародні договори України» 30.06.2004 р.

Тема № 7. Право зовнішніх зносин

Поняття, джерела та система права зовнішніх зносин. Віденська Конвенція про дипломатичні зносини 18.04.1961р. Віденська Конвенція про консульські зносини 24.04.1963р. Віденська Конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру 14.04.1975р. Конвенція про привілеї та імунітети Об'єднаних націй 13.02.1946р. Конвенція про привілеї та імунітети спеціалізованих установ ООН 21.11.1947р.

Органи зовнішніх зносин держави та їх система. Внутрішньодержавні конституційні і спеціалізовані органи зовнішніх зносин. Зарубіжні постійні і тимчасові органи зовнішніх зносин. Законодавства України з питань зовнішніх зносин. Закон України «Про дипломатичну службу» 20.09.2001р.

Поняття, система і джерела дипломатичного права. Встановлення дипломатичних відносин і організація дипломатичних представництв. Класи і функції дипломатичних представництв. Структура і персонал дипломатичного представництва. Призначення і закінчення місії глави дипломатичного представництва. Дипломатичні ранги. Дипломатичні імунітети і привілеї. Дипломатичний корпус і його дуаен. Правові основи дипломатичної служби України.

Поняття, система і джерела консульського права. Класи і функції консульських установ. Організація консульств. Порядок призначення консулів.

Консульський округ. Нештатні (почесні) консули. Консульський статут України 1994р.

Спеціальні місії, делегації і групи спостерігачів на міжнародних конференціях, делегації для участі в роботі сесій міжнародних організацій та їх органів. Право представництва при міжнародних організаціях. Дипломатичне право міжнародних організацій. Інститут торгівельних представництв.

Тема № 8. Право міжнародних організацій

Поняття, розвиток і джерела права міжнародних організацій. Класифікація і функції міжнародних організацій.

Правова основа створення і функціонування міжнародних організацій. Структура міжнародних організацій. Членство в міжнародних організаціях. Права й обов'язки членів організацій. Роль міжнародних організацій у вирішенні глобальних проблем сучасності. Членство України в міжнародних організаціях та їх органах.

Організація Об'єднаних Націй. Статут ООН 26.06.1945 р. (24.10.1945 р.). Членство в ООН. Система органів ООН. Генеральна Асамблея: склад, компетенція, порядок роботи, правила процедури, резолюції. Рада Безпеки: склад, функції, включаючи особливі повноваження по застосуванню примусових засобів, порядок діяльності, специфіка процедури прийняття рішень. Економічна і Соціальна Рада. Міжнародний Суд: склад, компетенція, проблеми обов'язкової юрисдикції, судова процедура. Секретаріат ООН, повноваження Генерального Секретаря ООН.

Спеціалізовані установи ООН. Основні риси статуту. Різновиди.

Регіональні і субрегіональні організації: правова основа функціонування, умови створення, функції. Відповідальність діяльності цих організацій положенням ст. 52 Статуту ООН.

Міжнародні конференції: статус, правила процедури, механізм прийняття рішень.

Тема № 9. Відповідальність у міжнародному праві

Поняття, система і структура міжнародного правопорядку. Матеріальний і юридичний зміст міжнародного правопорядку. Функції і принципи міжнародного правопорядку. Тенденції розвитку міжнародного правопорядку. Підсумковий документ Всесвітнього саміту 2005р. (резолюція ГА ООН 55/2 від 24.10.2005р.).

Поняття, юридичний зміст і гарантії міжнародної законності. Співвідношення понять «міжнародний правопорядок» і «міжнародна законність».

Поняття, цілі і суб'єкти міжнародно-правової відповідальності. Юридичні і фактичні підстави відповідальності. Підстави відповідальності за неправомірну діяльність.

Класифікація міжнародних правопорушень: ординарні міжнародні правопорушення, особливо небезпечні міжнародні правопорушення, найтяжчі міжнародні злочини.

Обставини, що викликають міжнародно-правову відповідальність: згода держави, форс-мажор, крайня необхідність тощо.

Види (матеріальна і нематеріальна) і форми (ресторація, сатисфакція, реституція, субституція, репарація тощо) відповідальності. Реалізація міжнародно-правової відповідальності.

Кодифікація норм міжнародної відповідальності у Комісії ООН з міжнародного права и пов'язані з ними проблеми. Проекти статей про відповідальність держав і міжнародних організацій.

Поняття правомірного примусу у міжнародних відносинах і умови його застосування. Співвідношення інститутів міжнародно-правової відповідальності і примусових засобів.

Класифікація примусових засобів. Реторсії і репресалії. Санкції і конрміри. Умови застосування колективних збройних заходів. Ст. ст. 39,41,42 Статуту ООН.

Критерії правомірності (об'єкт, цілі, пропорційність тощо) і форми здійснення примусових засобів (ембарго, бойкот, призупинення прав і привілеїв, відмова в членстві тощо).

Право держави на індивідуальну або колективну самооборону. Необхідна оборона і самооборона від агресії. Ст.51 Статуту ООН.

Тема № 10. Міжнародне співробітництво у розв'язанні міжнародних спорів

Поняття «спір», «ситуація», «конфлікт». Види міжнародних спорів. Класифікація міжнародних спорів Міжнародні спори політичного і юридичного характеру.

Правовий зміст принципу мирного вирішення міжнародних суперечок. Статут ООН про мирні засоби вирішення міжнародних суперечок.

Поняття і види мирних засобів вирішення міжнародних спорів (переговори, консультації, обстеження, посередництво, примирення, добрі послуги, слідчі та погоджувальні комісії, міжнародний третейський суд/арбітраж, міжнародна судова процедура). Погоджувальні і судові засоби. Безпосередні переговори як універсальний засіб вирішення міжнародних спорів. Переговори на вищому рівні. Міжнародні конференції.

Добрі послуги і посередництво. Міжнародна слідча процедура, узгоджувальні комісії. Порядок їх формування, характер прийнятих рішень. Судова процедура вирішення міжнародних спорів та її форми. Міжнародний Суд ООН – основний судовий орган міжнародного співтовариства. Міжнародні третейські суди (арбітраж).

Механізми вирішення спорів міжнародними організаціями. Роль головних органів ООН у мирному вирішенні міжнародних спорів.

Регіональні механізми мирного врегулювання міжнародних спорів: ОБСЄ Рада Європи, ЛАД, ОАД, ОАЄ.

Тема № 11. Міжнародне право у період збройних конфліктів

Поняття, джерела і принципи міжнародного гуманітарного права. Декларація Мартена: зміст і значення. Гаазькі Конвенції 1899р. і 1907р. Чотири Женевські конвенції про захист жертв війни 1949р. і Додаткові протоколи I та II 1977р. до Женевської конвенції 1949р. Гаазька конвенція про захист культурних цінностей під час збройних конфліктів 1954р. Конвенція про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їх знищення 1972р. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї і про її знищення 1993р. Конвенція про заборону впливу на природне середовище у військових та інших ворожих цілях 1976р. Конвенція про заборону вербування, використання, фінансування і

навчання найманців 1989р.

Збройні конфлікти міжнародного і не міжнародного характеру. Початок війни і його правові наслідки. Міжнародно-правова регламентація закінчення військових дій і стану війни. Мирний договір: поняття, види, значення.

Правове становище учасників збройних конфліктів. Комбатати. Найманці. Добровольці. Шпигуни. Парламентарі. Військовополонені. Правове обмеження засобів і методів ведення збройної боротьби. Захист прав людини у період збройних конфліктів. Міжнародно-правовий захист жертв війни і культурних цінностей.

Заборона або обмеження встановлених засобів і методів ведення війни. Еволюція відповідних правил. Категорія заборонених різновидів зброї масового знищення і звичайної зброї. Заборона нападу на установлені об'єкти і їх руйнування.

Захист поранених, хворих і військовополонених. Правовий стан поранених і хворих. Режим військового полону, правила поводження з військовополоненими.

Правовий режим військової окупації. Міжнародний стан окупованої у ході військових дій території. Заходи захисту населення на такій території.

Захист культурних цінностей. Правова заборона відповідно культурних об'єктів і культурних цінностей в умовах збройного конфлікту.

Закінчення війни і її правові наслідки. Припинення військових дій – припинення, безумовна капітуляція. Припинення стану війни. Мирний договір. Інші правові форми припинення стану війни.

Змістовий модуль 2. Особливості галузей міжнародного права

Тема № 12. Міжнародне кримінальне право

Поняття. Правові основи співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю, перш за все – міжнародною. Термін «міжнародне кримінальне право» в історичному розвитку. Функції норм міжнародного цивільного права.

Джерела. Види актів із питань співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю. Їх взаємодія з національним законодавством.

Міжнародні злочини і злочини міжнародного характеру. Поняття міжнародних злочинів – злочинів проти миру, безпеки людства. Ознаки злочинів міжнародного характеру. Їх різновиди. Замахи на осіб, яки користуються міжнародним захистом. Захоплення заручників. Захоплення повітряних суден. Незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин.

Правова допомога в кримінальних справах. Види діяльності у сфері правової допомоги в кримінальних справах. Видача осіб, яки скоїли злочин. Злочини, яки тягнуть за собою видачу. Підстави відмови видачі. Здійснення кримінального переслідування. Передача засуджених осіб державі, городянами якої вони є, для відбуття покарання. Підстави для відмови в передачі. Процесуальні аспекти передачі засуджених осіб.

Обов'язки держав відповідно з міжнародними конвенціями. Норми, які містять кваліфікацію злочинного діяння. Норми, що забезпечують неухильність кримінального переслідування передбачених злочинців і їх покарання. Принцип універсальної кримінальної юрисдикції.

Міжнародний організаційно-правовий механізм співробітництва в боротьбі зі злочинністю. Діяльність ООН. Міжнародна організація кримінальної поліції

(Інтерпол). Бюро по координації боротьби з організованою злочинністю та іншими небезпечними видами злочинів на території СНД.

Міжнародні трибунали. Історичний досвід міжнародних військових трибуналів (Нюрнберг, Токіо). Міжнародний трибунал із метою судового переслідування осіб, які несуть відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права на території колишньої Югославії та Руанди. Міжнародний кримінальний суд у системі органів, що ведуть боротьбу зі злочинністю.

Тема № 13. Право міжнародної безпеки

Поняття, складові міжнародної безпеки і засоби її забезпечення. Заходи щодо зміцнення довіри між державами. Роль міжнародного права у створенні та реалізації системи міжнародної безпеки. Принципи і джерела права міжнародної. Всеохоплюючий підхід до зміцнення міжнародного миру та безпеки згідно із Статутом ООН: Резолюція Генасамблеї ООН 07.12.1988р. Законодавчі акти України з питань державної безпеки і військової сфері. Закони України «Про основи національної безпеки України» 19.06.2003р., «Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки» 24.06.2004р. тощо.

Поняття і види колективної системи безпеки. Універсальні і регіональні організації з міжнародної безпеки. Правові основи взаємодії між регіональними організаціями й ООН. Становлення інституціонального механізму забезпечення безпеки в Європі. Концепція «загальноєвропейського дому». Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). Проблема забезпечення колективної безпеки держав Азії і Африки.

Значення постійного нейтралітету держав і політики неприєднання. Правове становище нейтральних держав і тих, які не приєдналися до складу існуючих військово-політичних блоків та систем. Створення без'ядерних і нейтральних зон. Договір про заборону ядерної зброї в Латинській Америці 14.02.1967р. (Договір Тлателолко). Договір про без'ядерну зону у південній частині Тихого океану 08.07.1985р. (Договір Раротонга). Договір про зону, вільну від ядерної зброї в Південно-Західній Азії 15.12.1995р. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і виконанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла 27.01.1967р. Договір про Антарктику 01.12.1959р.

Роззброєння і обмеження зброї. Регулювання озброєння і концепція роззброєння відповідно до Статуту ООН. Універсальний механізм роззброєння, міжнародний і національний контроль за роззброєнням.

Міжнародно-правова основа роззброєння чи скорочення зброї. Договір про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, космічному просторі та під водою 15.08.1963р. Договір про заборону розміщення на дні морів і океанів і в його надрах ядерної зброї та інших видів зброї масового знищення 11.02.1971р. Конвенція про заборону воєнного чи будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище 18.05.1977р. Договір про всеосяжну заборону ядерних випробувань 10.09.1996р. Конвенція про заборону чи обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних пошкоджень, чи такі, що мають не вибіркову дію 10.10.1980р. і Додаткові протоколи. Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та їх знищення 18.09.1997р. (Оттавська конвенція). Конвенція про заборону розробки,

виробництва і накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї і про її знищення 10.04.1972р. Конвенція по заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення 13.01.1993р. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї 01.07.1968р.

Міжнародно-правові критерії правомірності силових операцій ООН і роль Ради Безпеки ООН у здійсненні цих операцій. Правовий, військовий і гуманітарний аспекти участі України у миротворчих операціях. Закон України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях» 23.04.1999р.

Тема № 14. Міжнародне морське право

Поняття та джерела міжнародного морського права. Кодифікація міжнародного морського права: Конвенція ООН з морського права 1982 р.

Класифікація морських просторів. Внутрішні (національні) морські води: поняття та склад. Правовий режим внутрішніх морських вод. Юрисдикція прибережної держави у внутрішніх морських водах. Територіальне море. Право мирного проходу іноземних суден у територіальних водах та їх правове становище. Юрисдикція прибережної держави в територіальному морі. Прилегла зони: поняття і правовий режим.

Поняття відкритого моря. Міжнародно-правовий режим відкритого моря. Принцип свободи відкритого моря та його складові.

Поняття та режим континентального шельфу. Суверенні права прибережної держави на розвідку та розробку ресурсів шельфу та його надр. Правовий статус вод, що покривають континентальний шельф. Виключна економічна зона: поняття, правовий статус. Права і юрисдикція прибережної держави.

Міжнародні проливи та міжнародні канали, поняття та правовий режим.

Міжнародний район морського дна («Район»): міжнародно-правовий статус та режим. Система правил розробки «Району». Міжнародний орган з морського дна.

Регулювання судноплавства. Правовий режим судна у відкритому морі. Принцип виняткової юрисдикції держави прапора, винятки з цього принципу. Імунітет військових кораблів у відкритому морі. Боротьба з піратством і актами тероризму у відкритому морі. Правове становище іноземних торговельних суден і військових кораблів у внутрішніх водах держави

Правові питання забезпечення безпеки судноплавства, здійснення допомоги та рятування на морі. Основні обов'язки держав щодо забезпечення безпеки судноплавства. Зобов'язання держав з питань надання допомоги та рятування на морі. Конвенція про міжнародні правила попередження зіткнень суден у морі 1972 р. Міжнародна конвенція по охороні людського життя на морі 1974 р. і Протокол 1978 р. до неї. Конвенція по об'єднанню деяких правил відносно зіткнення суден 1910 р. Міжнародна конвенція про пошук і рятування на морі 1979р.

Тема № 15. Міжнародне повітряне право

Поняття міжнародного повітряного права і його джерела. Правовий статус повітряного простору. Основні принципи міжнародного повітряного права їх зміст та нормативне закріплення.

Поняття свобод повітря, їх зміст та система. Суверенний повітряний простір держави. Відкритий повітряний простір як складова частина міжнародної

території загального користування. Правове регулювання міжнародних повітряних сполучень.

Правовий статус повітряного судна і його екіпажу. Приватні та державні повітряні судна. Національна належність і реєстрація повітряних суден. Регламентація міжнародних повітряних сполучень. Юридична класифікація сполучень. Поняття міжнародних польотів, підстави виконання міжнародних польотів. Регулярні та нерегулярні міжнародні польоти. Система управління повітряним рухом. Міжнародні організації в галузі цивільної авіації: ІКАО: функції та повноваження.

Відповідальність в сфері міжнародних повітряних перевезень. Боротьба з актами незаконного втручання в діяльність цивільної авіації. Міжнародні договори по боротьбі з актами незаконного втручання в діяльність цивільної авіації.

Тема № 16. Міжнародне космічне право

Виникнення міжнародного космічного права, його поняття, специфіка, джерела та предмет. Об'єкти та суб'єкти міжнародного космічного права. Міжнародно-правовий режим космічного простору та небесних тіл. Обмеження військової діяльності в космосі. Правовий режим використання геостаціонарної орбіти.

Міжнародно-правовий режим космічних об'єктів і екіпажів. Реєстрація космічних об'єктів. Правовий режим космічних кораблів багаторазового використання і навколосемних космічних станцій. Правовий статус космічних пілотованих об'єктів, які належать міжнародним організаціям. Здійснення юрисдикції і контролю над космічними об'єктами і космонавтами. Право власності на космічні об'єкти. Міжнародно-правовий статус космонавтів як посланців людства у космос. Права і обов'язки членів космічних екіпажів. Надання допомоги екіпажу космічного корабля на випадок аварії, лиха чи вимушеної посадки. Порядок повернення пілотованих космічних об'єктів, які здійснили посадку на іноземні території.

Відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами. Абсолютна і відносна відповідальність.

Тема № 17. Міжнародне екологічне право

Поняття оточуючого середовища та його елементів. Класифікація елементів оточуючого середовища.

Поняття міжнародно-правової охорони оточуючого середовища і його співвідношення із поняттям міжнародне екологічне право. Місце і роль міжнародно-правових норм екологічного права у загальній системі міжнародного публічного права.

Джерела та принципи міжнародного екологічного права.

Організаційні та правові форми охорони оточуючого середовища у міжнародному праві. Міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього середовища під егідою ООН. Міжнародно-правова охорона атмосфери Землі, навколосемного і космічного просторів, морського середовища, рослинного і тваринного світу.

Відповідальність у галузі міжнародного екологічного права.

Тема № 18. Міжнародне економічне право

Поняття міжнародного економічного права та його джерела. Об'єкт та предмет регулювання міжнародного економічного права. Засоби правового регулювання міжнародних економічних відносин. Особливості міжнародного економічного права як галузі міжнародного права. Концепції міжнародного економічного права. Поняття та види суб'єктів міжнародного економічного права. Держава як суб'єкт міжнародного економічного права.

Транснаціональні корпорації (ТНК) та їх роль в системі міжнародних економічних відносин. Регулювання діяльності ТНК, фізичних і юридичних осіб у сфері міжнародно-економічних відносин. Кодекс поведінки ТНК.

Загальновизнані спеціальні принципи міжнародного економічного права. Договірні принципи міжнародного економічного права: принцип найбільшого сприяння; принцип національного режиму; принцип взаємності. Види і класифікація міжнародних економічних договорів. Головні багатосторонні угоди в галузі міжнародних економічних відносин. Генеральна угода про тарифи й торгівлю (ГАТТ). Система СОТ.

Інституційно-правові форми регулювання міжнародних економічних відносин. Міжнародні економічні організації у сфері міждержавних економічних відносин. Організація Об'єднаних Націй. Міжнародні економічні організації системи ООН (ЮНІДО, МВФ, МБРР, МФК, МАР та ін.). Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД). Міжнародні регіональні організації. Європейський Союз (ЄС). Європейський Банк реконструкції і розвитку.

Організаційні та правові форми міжнародного економічного співробітництва: види та характеристика. Міждержавне співробітництво у сфері торгівлі, у питаннях промисловості, у валютно-фінансовій сфері, у сфері транспорту та зв'язку, у сфері захисту капіталовкладень та його міжнародно-правове регулювання.

9. Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	ін д	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Основні поняття й інститути міжнародного права												
Тема № 1 Міжнародне право як особлива система права	6	1	2	-	-	3						

Тема № 2 Джерела, норми і загальновизнані принципи міжнародного права	6	1	2	-	-	3							
Тема № 3 Територія у міжнародному праві	7	1	1	-	-	3							
Тема № 4 Населення у міжнародному праві	7	1	1	-	-	3							
Тема № 5 Права людини у міжнародному праві	6	1	2	-	-	3							
Тема № 6 Право міжнародних договорів	6	1	2	-	-	3							
Тема № 7 Право зовнішніх зносин	6	1	1	-	-	3							
Тема № 8 Право міжнародних організацій	6	1	1	-	-	3							
Тема № 9 Відповідальність у міжнародному праві	7	2	1	-	-	3							
Тема № 10 Міжнародне співробітництво у розв'язанні міжнародних спорів	6	1	1	-	-	4							
Тема № 11 Міжнародне право у період збройних конфліктів	6	1	1	-	-	4							
	69	12	15			35							
Змістовий модуль 2. Особливості галузей міжнародного права													
Тема № 12 Міжнародне кримінальне	7	2	1	-	-	3							

право													
Тема № 13 Право міжнародної безпеки	8	1	1	-	-	4							
Тема № 14 Міжнародне морське право	7	1	1	-	-	3							
Тема № 15 Міжнародне повітряне право	7	1	1	-	-	5							
Тема № 16 Міжнародне космічне право	7	1	1	-	-	5							
Тема № 17 Міжнародне екологічне право	8	1	1	-	-	4							
Тема № 18 Міжнародне економічне право	7	1	1	-	-	3							
	51	8	7	-	-	27							
Усього годин за дисципліну	120	20	22	-	-	62							

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема № 1 Міжнародне право як особлива система права	2
2	Тема № 2 Джерела, норми і загальновизнані принципи міжнародного права	2
3	Тема № 3 Територія у міжнародному праві	1
4	Тема № 4 Населення у міжнародному праві	1
5	Тема № 5 Права людини у міжнародному праві	2
6	Тема № 6 Право міжнародних договорів	2
7	Тема № 7 Право зовнішніх зносин	1
8	Тема № 8 Право міжнародних організацій	1

9	Тема № 9 Відповідальність у міжнародному праві	1
10	Тема № 10 Міжнародне співробітництво у розв'язанні міжнародних спорів	1
11	Тема № 11 Міжнародне право у період збройних конфліктів	1
12	Тема № 12 Міжнародне кримінальне право	1
13	Тема № 13 Право міжнародної безпеки	1
14	Тема № 14 Міжнародне морське право	1
15	Тема № 15 Міжнародне повітряне право	1
16	Тема № 16 Міжнародне космічне право	1
17	Тема № 17 Міжнародне екологічне право	1
18	Тема № 18 Міжнародне економічне право	1
	Разом	22

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема № 1 Міжнародне право як особлива система права		
	1. Виникнення міжнародного права, його історичні типи 2. Сучасне міжнародне право, його загальна характеристика 3. Кодифікація міжнародного права	Основна: 8-12 Допоміжна: 3, 5, 8, 9, 20, 23, 25
Тема № 2 Роль міжнародного права у регулюванні міжнародних відносин		
	1. Взаємодія міжнародного права та національного права України 2. Співвідношення міжнародної системи та міжнародного права 3. Міжнародні відносин, зовнішня політика, дипломатія та міжнародне право: співвідношення понять 4. Міжнародне публічне право та міжнародне приватне право: співвідношення та взаємодія	Основна: 5-7 Допоміжна: 5, 9, 20, 23-26
Тема № 3 Територія у міжнародному праві		
	1. Основні принципи вирішення територіальних спорів 2. Територія як матеріальна основа життєдіяльності держави 3. Правовий режим Суецького, Кільського та	Основна: 18-22, 28-32 Допоміжна: 5, 26, 33, 41, 70

	Панамського каналів 4. Загальна характеристика міжнародного статусу Антарктики за договором 1959 р. 5. Прикордонні конфлікти та міжнародні засоби їхнього вирішення	
Тема № 4 Населення у міжнародному праві		
	1. Вплив міжнародного права на становище населення, характер та межі 2. Засоби вирішення проблеми апатридів у міжнародних відносинах 3. Роль Верховного Комісара ООН у справах біженців у міжнародно-правовому забезпеченні статусу біженців та переміщених осіб	Основна: 23-27, 33-35 Допоміжна: 9, 13, 43, 53, 75
Тема № 5 Права людини у міжнародному праві		
	1. Особливості міжнародно-правового захисту прав окремих категорій осіб (жінок, дітей, інвалідів, біженців, переміщених осіб) 2. Особливості захисту прав людини у період збройних конфліктів 3. Виникнення та розвиток у міжнародному праві концепції захисту прав людини та основних свобод	Основна: 1-4, 8-12 Допоміжна: 8-10, 29, 45, 46, 53
Тема № 6 Право міжнародних договорів		
	1. Суб'єкти укладання міжнародних договорів, особливості їх договірної правоздатності 2. Тлумачення міжнародних договорів 3. Інститут депозитарія у праві міжнародних договорів 4. Міжнародні договори України	Основна: 5-7, 13-17 Допоміжна: 3, 5, 9, 18, 57-60
Тема № 7 Право зовнішніх зносин		
	1. Поняття права зовнішніх зносин, предмет його регулювання та джерела 2. Поняття, система і джерела консульського права 3. Спеціальні місії: порядок створення, персонал і його статус, функції 4. Делегації: порядок створення, статус, функції 5. Право представництва при міжнародних конференціях та організаціях	Основна: 18-22, 28-32 Допоміжна: 8, 32, 33, 60, 62, 73
Тема № 8 Право міжнародних організацій		
	1. Поняття міжнародних організацій і їх класифікація, відмінність міжнародних організацій від міжнародних конференцій 2. Правова основа створення і функціонування міжнародних організацій. Членство України в міжнародних організаціях 3. Міжурядові і неурядові міжнародні організації, їх ознаки та обсяг міжнародної правосуб'єктності 4. Міжнародні конференції: поняття, види і коло	Основна: 23-27, 33-35 Допоміжна: 33-36, 44, 67

	учасників. Цілі міжнародних конференцій та порядок їхнього скликання і діяльності	
Тема № 9 Відповідальність у міжнародному праві		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Суб'єкти відповідальності у міжнародному праві і характеристика їхньої деліктоздатності 2. Реалізація міжнародно-правової відповідальності за агресію 3. Міжнародні правопорушення та міжнародні злочини як підстави відповідальності. Склад міжнародного злочину 4. Відповідальність фізичних осіб у міжнародному праві 5. Роль и значення Статуту Міжнародного трибуналу по Югославії 1993 р. та Статуту Міжнародного трибуналу по Руанді 1994 р. 	<p>Основна: 1-4, 9-12</p> <p>Допоміжна: 5, 6, 9, 23, 25</p>
Тема № 10 Міжнародне співробітництво у розв'язанні міжнародних спорів		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток ідеї мирного розв'язання міжнародних суперечок у міжнародно-правових актах (Конвенція про мирне розв'язання міжнародних суперечок 1889-1907 рр., Статут Ліги Націй, Пакт Бріана-Келлога, Статут ООН) 2. Роль універсальних міжнародних організацій та їхніх органів у розв'язанні міжнародних суперечок (на прикладі ООН) 3. Роль регіональних міжнародних організацій та їхніх органів у розв'язанні міжнародних суперечок (на прикладах ОБСЄ та СНГ) 	<p>Основна: 5-7, 13-17</p> <p>Допоміжна: 4, 16, 41, 64, 74</p>
Тема № 11 Міжнародне право у період збройних конфліктів		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародно-правовий захист жертв війни і культурних цінностей 2. Категорія заборонених різновидів зброї масового знищення і звичайної зброї 3. Режим військового полону, правила поводження з військовополоненими 4. Правові форми припинення стану війни 	<p>Основна: 18-22, 28-32</p> <p>Допоміжна: 2, 10, 22, 52, 53, 61</p>
Тема № 12 Міжнародне кримінальне право		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організаційні та правові форми співробітництва держав у боротьбі з міжнародними злочинами проти миру 2. Організаційні та правові форми співробітництва держав у боротьбі з військовими злочинами 3. Організаційні та правові форми співробітництва держав у боротьбі зі злочинами, що посягають на особисті права людини 4. Міжнародні трибунали Міжнародний кримінальний 	<p>Основна: 23-27, 33-35</p> <p>Допоміжна: 13, 14, 29, 43, 56, 75</p>

	суд	
Тема № 13 Право міжнародної безпеки		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історія формування права міжнародної безпеки 2. Поняття і види колективної системи безпеки. Універсальні і регіональні організації з міжнародної безпеки. ООН. ОБСЄ 3. Інститут міжнародного контролю у праві міжнародної безпеки. Демілітаризація та нейтралізація територій у міжнародному праві 4. Міжнародно-правова основа роззброєння чи скорочення зброї 5. Міжнародно-правові критерії правомірності силових операцій ООН; роль Ради Безпеки ООН у здійсненні цих операцій. Аспекти участі України в миротворчих операціях 	<p>Основна: 1-4, 9-12</p> <p>Допоміжна: 6, 9, 10, 53, 64</p>
Тема № 14 Міжнародне морське право		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Виникнення та основні етапи розвитку міжнародного морського права 2. Питання юрисдикції у міжнародному морському праві 3. Право мирного проходу іноземних суден у територіальних водах 4. Врегулювання прав та свобод держав, що не мають виходу до моря у міжнародному морському праві 5. Міжнародний район морського дна: поняття та правовий режим 6. Відповідальність у міжнародному морському праві 	<p>Основна: 5-7, 13-17</p> <p>Допоміжна: 2, 6, 8, 29, 43, 56</p>
Тема № 15 Міжнародне повітряне право		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості міжнародно-правового режиму окремих категорій повітряних просторів 2. Співробітництво держав у сфері регулювання повітряних сполучень 3. Співвідношення національного та міжнародного права у сфері регулювання повітряних сполучень 4. Акти незаконного втручання у діяльність цивільної авіації та боротьба з ними 5. Відповідальність у міжнародному повітряному праві 	<p>Основна: 18-22, 28-32</p> <p>Допоміжна: 2, 7, 10, 33, 70, 75</p>
Тема № 16 Міжнародне космічне право		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здійснення юрисдикції і контролю над космічними об'єктами і космонавтами 2. Обмеження військової діяльності в космосі. Правовий режим використання геостационарної орбіти 3. Порядок повернення пілотованих космічних об'єктів, які здійснили посадку на іноземні території 4. Відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами 	<p>Основна: 23-27, 33-35</p> <p>Допоміжна: 9, 13, 29, 39, 56, 70</p>

Тема № 17 Міжнародне екологічне право		
	1. Місце і роль міжнародно-правових норм екологічного права у загальній системі міжнародного публічного права	Основна: 1-4, 9-12 Допоміжна: 10, 25, 43, 53, 63, 75
	2. Джерела і норми галузі міжнародного екологічного права	
	3. Міжнародно-правова охорона Світового океану	
Тема № 18 Міжнародне економічне право		
	1. Регулювання діяльності фізичних і юридичних осіб у сфері міжнародно-економічних відносин	Основна: 5-7, 13-17 Допоміжна: 9, 13, 56, 70, 78
	2. Міжнародні економічні організації системи ООН (ЮНІДО, МВФ, МБРР, МФК, МАР та ін.)	
	3. Система договорів Світової організації торгівлі	
	4. Міжнародний Валютний Фонд	

10 .Індивідуальні науково-дослідні завдання

(згідно з наведеною нижче тематикою передбачається підготовка презентації доповіді на основі його матеріалів).

11.1. Теми рефератів

1. Співвідношення міжнародного та національного права.
2. Виникнення міжнародного права, його історичні типи.
3. Сучасне міжнародне права, його загальна характеристика.
4. Кодифікація міжнародного права.
5. Взаємодія міжнародного права та національного права України.
6. Предмет і метод міжнародного права.
7. Функції міжнародного права.
8. Співвідношення міжнародної системи та міжнародного права.
9. Міжнародні відносин, зовнішня політика, дипломатія та міжнародне право: співвідношення понять.
10. Міжнародне публічне право та міжнародне приватне право: співвідношення та взаємодія.
11. Категорії населення у міжнародному праві, поняття і види.
12. Міжнародно-правові питання громадянства: поняття, набуття та припинення громадянства, апатриди, біпатриди, докази наявності чи відсутності громадянства.
13. Біженці та переміщені особи: їх поняття та міжнародно-правове становище.
14. Право притулку: види притулку і їх міжнародно-правове регулювання. Юридичні наслідки надання притулку.
15. Вплив міжнародного права на становище населення, характер та межі.
16. Міжнародно-правове регулювання режиму іноземних громадян.
17. Роль Верховного Комісара ООН у справах біженців у міжнародно-правовому забезпеченні статусу біженців та переміщених осіб.

18. Питання про статус Антарктики і його міжнародно-правове врегулювання Договором про Антарктику 1959 р. Загальна характеристика міжнародного статусу Антарктики за договором 1959 р.

11.2. Теми наукових робіт

1. Нормоутворення в міжнародному праві.
2. Співвідношення міжнародного права, зовнішньої політики та дипломатії.
3. Кодифікація та прогресивний розвиток міжнародного права.
4. Специфіка принципів міжнародного права та характерні риси, що відрізняють їх від норм міжнародного права.
5. «Вільне місто» та «вільна територія (зона)» як суб'єкт міжнародного права
6. Правонаступність держав відносно державної власності.
7. Правова природа міжнародних організацій.
8. Механізм прийняття рішень міжнародними організаціями.
9. Початок та припинення дипломатичної місії.
10. Привілеї та імунітети міжнародних організацій та їх персоналу.
11. Суб'єкти міжнародно-правової відповідальності.
12. Концепція узгодження воель як основа права міжнародних договорів.
13. Міжнародні механізми контролю за дотриманням прав людини.
14. Міжнародно-правовий статус населення.
15. Концепція колективної безпеки як основа системи загальної безпеки сучасного світу.

11. Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, стандартизовані тести, наскрізні та командні проекти, аналітичні звіти, реферати, презентація власних досліджень, тези конференцій.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою – ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала (ЄКТС)	4-бальна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

12. Критерії оцінювання: форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі: фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних ситуацій, проектної роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи, диференційного заліку.

13. Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Денна форма навчання

Підсумковий контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів на диференційованому заліку та екзамені: проводиться під час заліково-екзаменаційної сесії. Складається з 3 теоретичних питань, складених за темами курсу. Перше питання має максимальний бал 10, а друге та третє - 5. Разом 20.

13. Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Поточне тестування та самостійна робота

Модуль 1									Іспит	Сума
T. 1.	T. 2	T. 3	T. 4	T. 5	T. 6	T. 7	T. 8	T. 9		
8	8	8	8	8	8	8	8	8	28	100

Практичне заняття 1	8	балів
Практичне заняття 2	8	балів
Практичне заняття 3	8	балів
Практичне заняття 4	8	балів
Практичне заняття 5	8	балів
Практичне заняття 6	8	балів
Практичне заняття 7	8	балів

Практичне заняття 8	8	балів
Практичне заняття 9	8	балів
Підсумкове тестування	28	балів

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується з урахуванням результатів:

- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру (включно із самостійною);
- підсумкового контролю успішності.

Поточний контроль.

Поводиться на кожному семінарському занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на заняттях. Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів):

5 балів – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі, та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

4 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі, висловлює свої думки, приклади не наводить;

3 бали – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

1-2 бали – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки;

0 балів – здобувач не намагається знайти відповіді на питання.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з трьох теоретичних запитань. Відповіді на поставленні завдання здобувачів повинні відображати вільне володіння обсягом навчального матеріалу, передбаченого програмою. Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів):

30 балів – вірно дана відповідь на всі три запитання, роблено відповідні висновки;

20-29 балів – дана вірна відповідь на три запитання, але недостатньо обґрунтовано;

10-19 балів – дана вірна відповідь на два запитання

1-9 бали відповідь дана на одне запитання;
0 балів – відповідь відсутня.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться в усній формі диференційованого заліку у I семестрі та екзамену у II семестрі.

Критерії оцінювання знань здобувачів на диференційованому заліку та екзамену (оцінюється від 0 до 20 балів):

15-20 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичних питань;

10-14 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичних питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

7-9 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

4-6 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичного питання.

1-3 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання.

14. Перелік теоретичних питань для підготовки до заліку:

1. Міжнародне право як особлива система права.
2. Міжнародне й внутрішньодержавне право.
3. Кодифікація та прогресивний розвиток міжнародного права.
4. Основні принципи сучасного міжнародного права, їх тлумачення та застосування.
5. Джерела міжнародного права.
6. Правовий статус суб'єктів міжнародного права.
7. Держава в системі міжнародно-правового регулювання.
8. Україна – повноправний суб'єкт міжнародного права. Сучасне становище.
9. Правосуб'єктність Ватикану.
10. Правосуб'єктність фізичних осіб у міжнародному праві.
11. Визнання: поняття, види й форми.
12. Правонаступництво в міжнародному праві.
13. Договір як джерело міжнародного права.
14. Порядок укладення міжнародного договору, дія, припинення дії.
15. Законодавство України про міжнародні договори.
16. Поняття, види територій в міжнародному праві.
17. Територія із змішаним правовим режимом.

- 18.Склад державної території, правовий режим.
- 19.Державні кордони. Правовий режим. Кордони України.
- 20.Делімітація й демаркація державних кордонів.
- 21.Правові основи зміни державної території.
- 22.Правовий режим міжнародних річок.
- 23.Міжнародні договори в галузі громадянства.
- 24.Правове регулювання статусу біженців у міжнародному праві.
Законодавство України.
- 25.Статус іноземців і його види.
- 26.Міжнародно-правові питання статусу апатридів.
- 27.Право притулку.
- 28.Міжнародно-правова відповідальність, види й форми.
- 29.Міжнародно-правова відповідальність за злочини проти миру та безпеки людства.
- 30.Співробітництво держав в попередженні й боротьбі з тероризмом.
- 31.Геноцид.
- 32.Відповідальність за військові злочини.
- 33.Індивідуальна відповідальність фізичних осіб у міжнародному праві.
- 34.Юрисдикція міжнародних судових органів.
- 35.Міжнародний кримінальний суд.
- 36.Міжнародні міждержавні організації, поняття, класифікація.
- 37.Правова природа регіональних міжнародних організацій.
- 38.Статут ООН.
- 39.Спеціалізовані установи ООН: правовий статус, практична діяльність
- 40.Рада Європи і Україна.
- 41.Європейський Союз, сучасне становище й перспективи розвитку.
- 42.Право Європейського Союзу: поняття, зміст, особливості.
- 43.Правовий статус Організації по безпеці та співробітництва у Європі.
- 44.Право зовнішніх зносин: поняття, джерела.
- 45.Дипломатичні представництва, порядок утворення, функції.
- 46.Повноваження консульських установ.
- 47.Інститут почесних консулів.
- 48.Привілеї та імунітети дипломатичних представництв і консульських установ та їх співробітників.
- 49.Припинення діяльності дипломатичного представництва
- 50.Виникнення та розвиток міжнародного права прав людини.
- 51.Міжнародні механізми забезпечення та захисту прав людини.
- 52.Контрольний механізм захисту прав людини та основних свобод згідно Європейської конвенції 1950 року.
- 53.Міжнародний захист окремих категорій осіб (жінок, дітей).
- 54.Поняття права міжнародної безпеки.
- 55.Система колективної безпеки, передбачена статутом ООН.
- 56.Мирні засоби вирішення суперечок.
- 57.Принцип мирного вирішення міжнародних суперечок.
- 58.Конвенція ООН по морському праву 1982 р.
- 59.Виключна економічна зона.

60. Територіальне море та його правовий режим.
61. Правовий режим Арктики.
62. Внутрішні морські води та їх правовий режим.
63. Організаційно-правові форми міжнародної боротьби зі злочинністю.
64. Міжнародні організації по боротьбі зі злочинністю.
65. Інтерпол: структура, компетенція.
66. Співробітництво НЦБ України й Інтерполу.
67. Міжнародно-правове регулювання видачі злочинців.
68. Договори України про надання правової допомоги в кримінальних справах.
69. Міжнародні стандарти стосовно осіб, що скоїли злочин і потерпілих від злочинів.
70. Стандарти стосовно поводження з неповнолітніми при здійсненні правосуддя.
71. Міжнародні стандарти діяльності поліції та права людини.
72. Міжнародний кримінальний суд у системі органів, що ведуть боротьбу зі злочинністю.
73. Початок війни та його міжнародно-правові наслідки.
74. Заборонені міжнародним правом засоби й методи ведення війни.
75. Нейтралітет під час війни.
76. Женевські конвенції про захист жертв війни 1949 р.
77. Мирний договір. Інші форми закінчення війни.
78. Поняття, принципи міжнародного повітряного права.
79. Правове регулювання міжнародних повітряних сполучень.
80. Міжнародні авіаційні організації.
81. Виникнення й розвиток космічного права.
82. Принципи діяльності держав у космічному праві.
83. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню й використанню космічного простору, включаючи Місяць і інші небесні тіла від 27.01.1967 р.
84. Підстави виникнення відповідальності в космічному праві.
85. Поняття, принципи міжнародного економічного права. Джерела.
86. Правовий статус суб'єктів міжнародного економічного права.
87. Міжнародно-правове регулювання торговельного співробітництва між державами.
88. Міжнародні економічні організації.
89. Захист оточуючого середовища і міжнародне право.
90. Предмет і об'єкт міжнародного екологічного права.

15. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі

вищої освіти, які запізналися на заняття, до заняття не допускаються).

3.Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

4. При виконанні індивідуальної (самостійної) роботи здобувач зобов'язаний дотримуватись політики академічної доброчесності. У разі виявлення фактів порушення політики здобувач несе відповідальність згідно «Кодексу академічної доброчесної НУЦЗ України».

16. Рекомендована література

Основна література:

1. Баймуратов М.А. Международное право. – Х.: Одиссей, 2000. – 736 с.
2. Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожній О.В. Міжнародне право. Основи теорії / За ред. В.Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2002. – 608 с.
3. Дмитрієв А.І., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право: Навчальний посібник. – К.: Юрінком, 2000. – 640 с.
4. Дмитрієв А.І., Муравйов В.І. та ін. Міжнародне публічне право: Практикум. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.
5. Кияниця І. Внутрішньодержавне значення джерел міжнародного публічного права // Український часопис міжнародного права. – 2001. - № 1. – С. 19-24.
6. Международное право: Учебник / А.Н. Талалаев, Г.И. Тункин, Л.Н. Шестаков и др. – М.: Юрид. литература, 1999. – 560 с. . – 720 с.
7. Міжнародне право: Навч.посібник / За ред. М.В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 336 с.
8. Міжнародне публічне право : навч. посіб. / Данченко Т. В. та ін. ; Київ. міжнар. ун-т. – К. : КиМУ, 2011. – 425 с.
9. Міжнародне публічне право : підручник / В. М. Репецький та ін. ; за ред. проф. В. М. Репецького ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 2-е вид., стер. – К. : Знання, 2012. – 437 с.
10. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право : навч. посібник / Т. Л. Сироїд. – 2. вид., доп. й переробл. – Х. : ТОВ «ПРОМЕТЕЙ-ПРЕС», 2006. – 268 с.
11. Сірант М. М. Міжнародне публічне право. Схеми та дефініції : навч. посіб. / Мирослава Сірант ; Нац. ун-т «Львів. політехніка. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2013. – 215 с.
12. Тимченко Л.Д. Международное право: Учебник. – Х.: Консум, 1999. – 528 с.
13. Тодоров И.Я., Субботин В.Н., Филонов А.В. Международное публичное право: Уч. пособие. – К.: Знання, 2005. – 414 с.
14. Черкес М.Ю. Міжнародне право: Підручник. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. – 284 с.
15. Шевченко О.Т. Jus Gentium. Общая часть международного публичного права: Курс лекций. – К: КиМУ, 2002. – 160 с. .

16. Международное публичное право: Учебник / Под. ред. К.А. Бекяшева. – М.: Проспект, 1998. – 608 с.
17. Міжнародне право: Навч. посібник / За ред. М.В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 336 с.
18. Тимченко Л.Д. Международное право: Учебник. – Х.: Консум, 1999. – 528 с.
19. Тодоров И.Я., Субботин В.Н., Филонов А.В. Международное публичное право: Уч. пособие. – К.: Знання, 2005. – 414 с.
20. Черкес М.Ю. Міжнародне право: Підручник. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. – 284 с.
21. Шевченко О.Т. Jus Gentium. Общая часть международного публичного права: Курс лекций. – К: КиМУ, 2002. – 160 с.

Допоміжна:

1. Баймуратов М. Международно-правовые аспекты становления европейской системы безопасности в XXI в..- Одесса: Юрид лит.- 2004. – 184с.
2. Галака С.П. Проблема нерозповсюдження ядерної зброї у міжнародних відносинах. – К.: КВЦ «Київ. університет», 2002. – 278 с.
3. Гудби Дж. и др. Стратегія стабільного миру. Навстречу Евроатлантическому сообществу безопасности. – М.: Межд. отношения, 2003. – 208 с.
4. Даниленко Г.М. Международная защита прав человека. Вводный курс: Уч. пос. – М.: Юрист, 2000. – 256 с.
5. Дергачев В. Цивилизованная геополитика (геофилософия): Учебник для вузов. – К.: Вира-Р, 2004. – 672 с.
6. Джойнер К . ООН и международное право. – Нью-Йорк: Кэмбридж Юнивесити Пресс, 1999. – 474 с.
7. Корецкий А.Д. Теоретико-правовые основы учения о договоре. – СПб: Юр. центр Пресс, 2001. – 211 с.
8. Короткий Оксфордський політичний словник / Пер.с англ. – К.: Основи, 2005. – 789 с.
9. Мацейко Ю.М. Историчний досвід реформування ООН і сучасність // ООН в системі міжнародних відносин. – К.: Либідь, 1995. – С.5-23.
10. Мармазов В. Рада Європи: політико-правовий механізм інтеграції: Навч. пос. – К.: Юр. книга, 2000. – 472 с.
11. Міжнародні організації: Навч. пос. / За ред. Ю.Козака, В. Ковалевського. – К.: ЦУЛ, 2003. – 288 с.
12. Міжнародні організації: Навч. пос. / За ред. О.С.Кучика. – К.: Знання, 2005.
13. Міжурядові регіональні організації: Навч. пос.. – К.: ВПЦ «Київ. університет», 2001. – 199 с.

14. Міжнародні договори України про правові відносини та правову допомогу: У 2-х томах. Т.1: Двосторонні договори. – К.: Ін Юре, 2004. – 368 с.
15. Мережко О. Право міжнародних договорів. Сучасні проблеми теорії та практики. – К.: Таксон, 2002. – 344 с.
16. Нікітюк В. Етнонаціональні конфлікти і європейська безпека // Проблеми міграції. – 1999. - № 3. – С.2.
17. Основні чинні кодекси і закони України / Уклад. Ю.П. Єлісовенко. – К.: Махаон, 2003, – 976 с.
18. Сардарчук П.Д., Сагайдак О.П. Україна в двосторонніх міжнародних відносинах. Кінець ХХ-початок ХХІ століть: Навчально-довідковий посібник. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2005. – 328 с.
19. Теорія прийняття рішень в міжнародних відносинах: Навч. пос. – К.: Кобза, 2003. – 208 с.
20. Тимошенко Н. Особливості найменування міжнародних договорів // Політика і час. – 1997. - № 8. – С.57-68.
21. Трагнюк О. Тлумачення норм міжнародного договорів національним судом // Право України. – 2003. - № 3. – С.91.
22. Трет'яков Д. Деякі питання застосування норм міжнародних договорів в Україні // Український часопис міжнародного права. – 2002. - № 3. – С. 38-43.
23. Тузкоз Ж. Міжнародне право: Підручник. – К: “АртЕк”, 1998. – 416с
24. Україна на міжнародній арені: Збірник документів і матеріалів. 1991-1995 рр.: У 2-х книгах. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 496 с., 736 с.
25. Українська дипломатична енциклопедія: У 2 т. / Редкол. Л.В. Губернський та ін. – К.: Знання. Т.1 – 2004. – 760 с.; Т.2 – 2004. – 812 с.
26. Українська революція гідності, агресія РФ і міжнародне право : монографія / Антонович М. М. та ін. ; упоряд. і заг. ред. Задорожній О. В. – Київ : К.І.С, 2014. – 1013 с.
27. Україна та ООН: 50 років співробітництва. – К.: Бліц-Інформ. 1995. – 35 с.
28. Циганкова Т.М., Гордеев Т.Ф. Міжнародні організації: Навч. пос. – 2-е вид. – К.: КНЕУ, 2001. – 340 с.
29. Чубарев В.Л. Элементарный курс права міжнародних договорів: Навчальний посібник. – К.: Правові джерела, 2001. – 176 с.
30. Чиж І.С. Україна в Раді Європи. – К.: Парлам. вид-во, 2001. – 394 с.
31. Шевченко О.Т. Международное право (общая часть): Учеб. пособие для подготовки к экзамену. – К.: КиМУ, 2000. – 59 с.
32. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Ред. кол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – К.: Укр. енциклопедія, 1998-2006.

Інформаційні ресурси

1. <http://portal.rada.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.ac-rada.gov.ua> – офіційний сайт Рахункової палати України.
3. <http://www.ccu.gov.ua> – офіційний сайт Конституційного Суду України.
4. <http://www.kmu.gov.ua/control/> – єдиний веб-портал органів виконавчої влади України.
5. <http://www.ombudsman.kiev.ua> – офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України.
6. <http://www.president.gov.ua/> – офіційне інтернет-представництво Президента України.
7. <http://www.rainbow.-gov.ua> – офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України.
8. <http://www.twirpx.com/files/law/igp-sng/ukraine>
9. SSRN.com Socsal Social Sciences Research Network

Розробник:
доцент кафедри управління
у сфері цивільного захисту

Вікторія ЧУБАНЬ